

Poštovani predstavnici medija,

Pre svega, dozvolite mi da vam se zahvalim na vašem prisustvu na ovoj konferenciji na kraju godine i na stalnoj i efektivnoj saradnji koju smo godinama kultivirali kako bismo na pravilan način informisali javnost o aktivnostima CBK, kao i o ekonomskim i finansijskim događajima u zemlji.

Komunikacija sa medijima je izuzetno važan deo aktivnosti CBK-a. Vašim pravilnim izveštavanjem uspeali smo da javnost dobro informišemo o događajima u finansijskom sistemu i ekonomiji zemlje, utičući da ponašanje javnosti u odnosu na stvorene uslove u ekonomiji bude racionalno. Zato bih iskoristio ovu priliku da izrazim koliko visoko cenim požrtvovanost i profesionalizam pokazan i tokom ove godine.

***

Uprkos poteškoća sa kojima smo se suočili, srećan sam što je Centralna banka Republike Kosovo uspela da realizuje svoje ciljeve i ove godine, obezbeđujući stabilan finansijski sistem, koji ne samo da je uspeo da izdrži razvoj nepovoljne ekonomske situacije u zemlje, ali i da bude jedan od glavnih stubova podrške biznisima i pojedincima, a time i ekonomiji zemlje.

***

Dozvolite mi da vam predstavim sažetak događaja koji su karakterisali ekonomiju i finansijski sistem zemlje tokom ove godine, na osnovu najnovijih podataka koje imamo na raspolaganju za odgovarajuće sektore.

***

Ekonomija Kosova počela je 2021. godinu sa prilično neizvesnom perspektivom, jer smo za sobom ostavljali veoma tešku godinu, u kojoj su ograničavajuće mere

protiv širenja pandemije izazvale realni ekonomski pad od 5,3 procenata, što je predstavljalo najveći udar za ekonomiju u poslednjih 20 godina.

Međutim, olakšavanje mera kretanja građana unutar i van zemlje, što je rezultiralo velikim dolaskom dijaspore u posetu Kosovu tokom letnjih meseci, zajedno sa politikom podrške Vlade Kosova i Centralne banke Republike Kosovo ekonomiji, učinilo je da 2021. godina bude okarakterisana veoma pozitivnim događajima za ekonomiju zemlje, za koju se prema poslednjim procenama CBK-a očekuje da će **ostvariti realnu stopu porasta od oko 9,9 procenata.**

Na osnovu podataka registrovanih do oktobra ove godine, **troškovi nerezidenata** na Kosovu, od kojih je većina iz dijaspore, iznosili su **1,33 milijarde evra**, što predstavlja **povećanje od 151,3 procenata** u odnosu na isti period prošle godine.

Takođe, 2021. godina je obeležila bržu stopu rasta **doznaka** poslatih iz dijaspore na Kosovu. Vrednost primljenih doznaka do kraja oktobra 2021. godine iznosi **956 miliona evra**, što predstavlja godišnji porast od **20,0 procenata.**

Povećanje domaće tražnje na Kosovu tokom ove godine odrazilo se na veću vrednost **uvoza robe**, koja je do novembra 2021. godine zabeležila vrednost od **4,2 milijarde evra** ili godišnji porast od **42,5 procenata.** S druge strane, izvoz robe je iznosio **684,7 miliona evra**, što predstavlja godišnji porast od **60 procenata.** Kao rezultat ovih događaja, **trgovinski deficit** na računu roba do novembra 2021. godine beleži vrednost od 3,5 milijardi evra, što predstavlja godišnji porast od **39,6 procenata.**

S druge strane, izvoz usluga do septembra 2021. godine iznosio je **1,59 milijardi evra**, što predstavlja godišnji rast od **117 procenata**, što je nastalo uglavnom kao rezultat povećane posete naših sunarodnika i turista zemlji. Porast je karakterisao i uvoz usluga, koji je do septembra 2021. godine zabeležio vrednost od **642 miliona evra.**

Ukupan uvoz roba i usluga do novembra ove godine je bio u iznosu od oko **5 milijardi** evra, dok je izvoz roba i usluga u iznosu od oko **2,3 milijarde** evra.

Što se tiče direktnih stranih investicija, njihova vrednost do septembra 2021. godine iznosila je **389 miliona** evra, u odnosu na vrednost od **254 miliona** evra koliko je registrovao u septembru 2020. Tokom ovog perioda, SDI u investicije su zabeležile visok porast u nekretninama, što je obeležilo vrednost od **265 miliona** evra, u odnosu na vrednost od **129 miliona** evra registrovanih do kraja septembra 2020, ili izraženo u procentima, imamo povećanje od **106 procenata**. S druge strane, investicije u sektor finansijskih usluga iznosile su oko **87 miliona** evra, u odnosu na vrednost od oko **67 miliona** evra koliko je zabeleženo u istom periodu prošle godine.

Što se tiče ostalih makroekonomskih pokazatelja, vredi se naglasiti da je **prosečna inflacija do novembra 2021. godine** zabeležila stopu od **3,1 procenata** u odnosu na godišnji prosek od **0,2 procenata** za 2020. godinu. Dok je stopa inflacije samo za novembar 2021. iznosila **6,9 procenata**, što ukazuje da smo suočavamo sa trendom rasta ukupnog nivoa cena. Povećanje stope inflacije na Kosovu uglavnom odražava povećanje cena na međunarodnim tržištima, koje se na Kosovu prenose kroz povećanje cena uvezene robe.

***

Što se tiče finansijskog sistema, veoma je važno napomenuti da je Kosovo uspelo da izgradi zdrav finansijski sistem, koji se ne samo pokazao sposobnim da izdrži veoma nepovoljno ekonomsko okruženje tokom 2020. godine, već i da dobije veoma važnu ulogu u podršci ekonomiji kako bi se suočila sa krizom sa što manjim posledicama.

***

Tokom protekle godine, videvši da ekonomija zemlje ulazi u krizu i da su biznisi i građani počeli da se suočavaju sa finansijskim poteškoćama, CBK je, na osnovu

najboljih međunarodnih praksi i u saradnji sa institucijama za davanje kredita na Kosovu, preduzela niz mera da pomogne ekonomiji da se što lakše nosi sa izazovima ove krize.

U početku smo preduzeli mere za sprovođenje moratorijuma za plaćanje kredita **bez ikakvih kaznenih mera** za sve zajmoprimce koji su bili negativno pogođeni pandemijom. Ovim moratorijumom zajmoprimac je privremeno oslobođen plaćanja kredita, čime je poboljšana njihova likvidnostna pozicija za finansiranje drugih potreba.

Nakon završetka perioda moratorijuma, CBK je objavila vodič za restrukturiranje kredita kako bi ustanovila kriterijume na kojima bi trebalo da se zasniva proces restrukturiranja kredita za zajmoprimce koji su naišli na finansijske poteškoće kao rezultat pandemije. Vodič za restrukturiranje kredita je omogućio da se olakša kreditno opterećenje zajmoprimaca bez impliciranja bilo kakvog pogoršanja njihove klasifikacije u registru kredita Kosova. Uputstva za kreditno restrukturiranje su produžena do kraja marta 2021. godine, kako bi se što šire sprovodila za biznise u finansijskim poteškoćama.

Mere koje je preduzela CBK ocenjene su kao veoma adekvatne, kako od domaće javnosti, tako i od strane međunarodnih finansijskih institucija kao što je **Međunarodni monetarni fond** u izveštaju u Članu IV o Kosovu i Svetske banke.

***

Bankarski sektor je, uprkos povećanim rizicima zbog ekonomskih poteškoća koje su preduzeća nasledila iz perioda pandemije, nastavio da povećava kreditiranje i održava stepen stabilnosti. Do novembra 2021. godine vrednost **novih kredita** bankarskog sektora bila je oko **1,6 milijardi** evra, što predstavlja godišnji rast od **21 procenata**, dok je ukupna vrednost aktivnih kredita u bankarskom sektoru do novembra 2021. godine iznosila **3,7 milijardi evra**, što predstavlja godišnje povećanje od **14,7 procenata**.

Ukupna sredstva bankarskog sektora nastavila su trend rasta i tokom ove godine, dostigavši u novembru 2021. godine vrednost od **5,79 milijardi** evra, što predstavlja godišnji rast od **13 procenata**.

Bankarski sektor i dalje uživa visoko poverenje javnosti, što je izraženo i kontinuiranim rastom depozita. U novembru 2021. ukupna vrednost depozita bila je oko **4,67 milijardi evra**, što predstavlja godišnji porast od **12,8 procenata**. Stopu rasta ukupnih depozita uglavnom diktiraju **depoziti domaćinstava**, kategorijr koja dominira strukturom ukupnih depozita u bankarskom sektoru sa učešćem od **69,6 procenata** u ukupnim depozitima, koji su do oktobra 2021. godine zabeležili godišnji rast od 18 procenata.

Prosečna kamatna stopa na kredite u novembru 2021. godine iznosila je **5,6 procenata**, što je niže od stope od **6,1 procenata** zabeleženih u novembru 2020. godine. Finansijski pokazatelji zdravlja bankarskog sektora i dalje pokazuju visok nivo održivosti u svim aspektima. Vredi se naglasiti dobar kvalitet kreditnog portfolia sa stopom **nenaplativih kredita od samo 2,3 procenata** u novembru 2021. godine. Pokrivenost nenaplativih kredita rezervisanjem za gubitke ostaje na visokom nivou od **147,8 procenata**, što ukazuje odgovarajući nivo provizija u bankarskom sektoru

Bankarski sektor i dalje ima visok pokazatelj **adekvatnosti kapitala od 17,5 procenata** na kraju oktobra, što je i dalje značajno iznad minimalnog regulatornog nivoa od **12,0 procenata**.

Pozicija **likvidnosti** bankarskog sektora ostaje visoka. Odnos likvidnih sredstava i kratkoročnih obaveza u julu iznosio je **38,4 procenata**, što je iznad potrebnog regulatornog minimuma od **25,0 procenata**.

***

Takođe imamo pozitivne pomake u sektoru osiguranja. **Imovina sektora osiguranja**, koja predstavlja oko 3,0 procenata ukupne aktive finansijskog

sistema, u septembru 2021. godine obeležila je vrednost od **235,7 miliona evra**, što predstavlja godišnji porast od **10,0 procenata**.

Važno je naglasiti da je kapital sektora osiguranja povećan i ove godine, kao rezultat zahteva CBK-a za povećanje kapitala. Vrednost kapitala osiguravača u septembru 2021. godine iznosila je **61,1 miliona** evra uz godišnji rast od **5,9 procenata**.

Dok je ovaj sektor nastavio da ima **pozitivni finansijski učinak** u ovom periodu, beležeći neto dobit od **5,9 miliona** evra do septembra 2021. godine. Bruto premije osiguravajućih društava do septembra 2021. godine iznosile su **86,9 miliona** evra ili godišnji rast od **20,2 procenata**, dok bruto isplaćene štete su iznosile **45,6 miliona** evra ili godišnji porast od **30,0 procenata**.

Kao rezultat pogoršane finansijske situacije i neispunjavanja zakonskih uslova za kapital, u cilju zaštite osiguranika i u cilju sprečavanja sve većeg negativnog uticaja na tržište osiguranja i finansijski sistem uopšte, tokom ove godine CBK je u skladu sa dužnostima i odgovornostima koje proističu iz Zakona o CBK-u i Zakona o osiguranju, donela odluku da oduzme licencu za osiguranje osiguravaču „Kosova e Re“.

Ova odluka je bila nastavak niza mera koje je preduzela CBK za povećanje održivosti sektora osiguranja, kako bi se obezbedio stabilan sektor i u skladu sa zakonskim zahtevima CBK-a.

***

Penzijski sektor tokom ove godine je takođe okarakterisan rastom u odnosu na prethodnu godinu. Ukupna vrednost imovine penzionog sektora u oktobru 2021. dostigla je **2,29 milijardi** evra u odnosu na 2,07 milijardi u oktobru 2020. godine, što odgovara godišnjem porastu od **10,7 procenata**. Penzioni sektor je zabeležio pozitivan finansijski učinak, zabeleživši povrat investicija od oko 133 miliona evra. Novi penzijski doprinosi u ovom periodu iznosili su oko 157 miliona evra.

***

Što se tiče sektora mikrofinansijskih institucija i nebankarskih finansijskih institucija, do novembra 2021. godine **imovina** ovog sektora dostigla je vrednost od **343,1 miliona** evra, što predstavlja godišnji rast od **8,6 procenata**.

Ukupni aktivni krediti ovog sektora u novembru 2021. godine zabeležili su vrednost od **238 miliona evra**, odnosno godišnji rast od **16,1 procenata**.

Prosečna kamatna stopa na nove kredite emitovane od mikrofinansijskih institucija u novembru 2021. godine iznosila je **18,8 procenata**, što je u istom periodu prošle godine iznosilo **19,7 procenata**. Čak i u ovom sektoru, dobar kvalitet kreditnog portfolija ocenjuje se stopom **nenaplativih kredita od 2,9 procenata**.

***

Što se tiče unutrašnjih događaja, CBK je tokom 2021. godine nastavila da napreduje i razvija svoje profesionalne kapacitete u svim oblastima svog delovanja.

Uprkos stvorenoj situaciji i ne baš povoljnim uslovima na međunarodnim tržištima, Centralna Banka Republike Kosovo je uspela da održi svoju finansijsku stabilnost i dobar učinak institucija, generisanjem pozitivnog finansijskog rezultata.

CBK ostaje posvećena nastavku svojih aktivnosti u službi stabilnosti i razvoja ekonomije zemlje, stvarajući uslove za razvoj stabilne finansijske infrastrukture, u skladu sa savremenim razvojem u ovoj oblasti, uključujući i razvoj segmenata novog finansijskog sistema kao što je tržište kapitala koje zahteva široku međuinstitucionalnu interakciju.

***

Pre nego što primim vaša pitanja, dozvolite mi da vas obavestim da je CBK nastavila sa raspisivanjem već tradicionalnog konkursa za nagradu „Mladi ekonomista“. Ovom prilikom želim da se zahvalim i čestitam svim kandidatima na radovima koje su podneli u okviru ovog takmičenja.

Ova aktivnost ima za cilj da podstakne istraživačke aktivnosti u oblasti ekonomije među mladima.

Na osnovu ocene stručne komisije za donete radove, imam zadovoljstvo da proglasim dobitnicu ove nagrade, Erzana Uka sa temom „**Uticaj digitalizacije na bankarski sistem**“.

Na kraju, ostajem u nadi i verovanju da će naredna godina biti pozitivnija u svim aspektima, želim vam dobro zdravlje, radost i uspeh svima vama i vašim porodicama.